

raretur; et quidem id non pro valido sed pro licito tantum exigeretur. Cf. *Praxis* (Ed. III. Vol. IV n. 938).

396. *Exigiturne confessio sacramentalis, antequam dispensatio in foro externo applicetur?* Haec etiam non ita pridem a S. Poenitentiaria (dispensante pro Dataria) exigebatur; sed hodie non amplius exigi solet.

397. *Qua ratione itaque Ordinarius, antequam dispenset, committere potest parochi, ut sponsis poenitentiam iniungat et absolutionem impertiatur?* Haec absolutio non est sacramentalis, sed iuridica; quae valet quidem etiam pro foro conscientiae, sed solum quoad poenas; non vero quoad culpam coram Deo.

398. *Qua forma uti debet parochus in hac absolutione concedenda?* Si delegatus fuerit ad absolvendum in forma Ecclesiae consueta, tunc adhibebit ritum praescriptum primo loco in rituali (*Tit. De absolutione ab excomm. in foro exteriori*); secus, adhibere poterit formam secundo loco in rituali ipso indicatam.

399. *Quid si sponsus, postquam dispensationem petiverit, iterum lapsus fuisset in idem crimen, quod impedimentum induxit?* Si lapsus fuisset cum diversa persona, tunc certe impedimentum evaderet duplex, seu novum impedimentum superadderetur; et sic nova dispensatio (omnia in petitione exponendo) necessaria foret. Casum habes si petita fuisset dispensatio ab affinitate propter copulam illicitam cum sorore sponsae perpetrata, et post missas preces nova copula cum alia sponsae ipsius consanguinea in primo vel secundo gradu intercessisset.

Si vero lapsus fuisset cum eadem persona, tunc certe impedimentum non multiplicaretur, si ante dispensationis executionem id accidisset; multiplicatio enim copulae non multiplicat impedimentum. Si vero, dispensatione iam executi, nova copula haberetur; tunc theologi non conveniunt; et proinde in praxi (quamvis dubium iuris, impedimentum excludens, constitui videretur), ad cautelam,

novam dispensationem petere expediret. Cf. Scavini (*III. n. 823*).

Si denique quis nedum primam dispensationem obtinisset, sed etiam illam (matrimonium contrahendo) usus fuisset; et postea, secuto relapsu impedimentum inducente, novum matrimonium (mortua coniuge) cum alia sorore contrahere vellet; tunc novam dispensationem, et quidem priorem prius obtentam significando (ut dixi supra n. 351), petere deberet.

ARTICULUS VI.

De matrimonio conscientiae.

400. I. Matrimonium conscientiae celebratur non solum omissis publicationibus, sed etiam ita occulte, ut parochus et testes ad arctissimum secretum perpetuo teneantur, et adnotatio celebrati matrimonii fiat non in libro consueto, sed in libro apud curam episcopalem asservato sigillisque munito.

II. Sine dispensatione Episcopi, nullum matrimonium hoc modo celebrari potest. Episcopus autem potest quidem hanc licentiam concedere (ex Bulla *Satis vobis* Benedicti XIV), sed solum ex causa gravissima et urgentissima, omnibusque circumstantiis diligenter perpensis, et magnis cautelis adhibitis; ne matrimonia huiusmodi luctuosos effectus habitura sint.

III. Causae gravissimae essent 1° si vir et foemina ex dissitis regionibus venissent, et in loco tamquam legitimi coniuges reputarentur. 2° Si (stante concubinato occulto vel periculo incontinentiae) vir esset dives et nobilis, mulier vero pauper et obscurae familiae; unde, si matrimonium notorie celebraretur, dedecus viro ipsi inureretur, et dicteria, molestiae, discordiae familiares etc. sequerentur (Bened. XIV *De Syn. XIII. xxiii. 12*).

IV. Cautelae autem adhibendae consistunt praecipue 1° In habenda certitudine de statu libero utriusque coniugis. 2° In considerando ne forte timendum sit de divortio, et speciatim de celebratione matrimonii civilis (ne dicam etiam ecclesiastici) cum alia. 3° In habenda ratione scandali, aut periculi ne occulti coniuges prolem impedituri, aut necaturi, aut ad brephotrophium sic et simpliciter missuri sint; quae omnia ordinarie plus vel minus erunt timenda, si de iuvenibus agatur. Videndum etiam 4° an agatur de filiis familias, qui contra parentum iuste dissentientium voluntatem huiusmodi nuptias contrahere velint. Videndum 5° ne agatur de beneficiato, qui clam contrahat ne beneficium amittat. In quovis casu 6° admonendi sunt occulti coniuges denunciandi Episcopo prolem (si forte illam suscepturi erunt) *intra mensem* a die nativitatis, ut illius legitimationi consultum sit; quod nisi fieret, aut si aliquid contra matrimonii unitatem attentaretur, matrimonium ipsum revelaretur. Cf. Bullam cit. Bened. XIV et Vecchiotti (*III. XIII. 83*).

ARTICULUS VII.

De impedimento detecto solum quando ad matrimonium hic et nunc contrahendum iam omnia sunt parata.

401. *Quid si impedimentum, aut dispensationis obtentae invaliditas, detegeretur, dum omnia ad matrimonium proxime contrahendum essent parata; ita ut ad S. Sedem recurrenti tempus non suppeteret?* Supposita necessitate vere stricta (quae facile contingeret si impedimentum ex occulta causa turpi oriretur), Episcopus dispensare, et dispensandi facultatem (eo quod sit eius officio adnexa; Cf. Sanchez *II. XL. 14*) parochi delegare posset; attamen solum pro foro conscientiae. Si autem casus esset publicus, tunc stricta necessitas valde rarius et difficilius dabitur. Si tamen contingeret (v. g. si valde

formidari deberet ne sponsi matrimonium mere civile celebraturi essent), S. Ligorius aperte supponit, et plures alii theologi aperte dicunt quod Episcopus facultatem dispensandi tunc quoque haberet; attamen solum pro foro conscientiae, et cum obligatione petendi quamprimum dispensationem formalem a S. Sede, quae pro foro externo erit omnino necessaria, et pro foro interno erit ad cautelam. Vide *De Occasionariis (n. 132. 135)*.

402. *Quid si recurri posset ad S. Sedem ope telegraphi?* S. Sedes ope telegraphi dispensationes non concedit, et proinde hoc medium perinde est ac si non adesset. *De occas. (n. 133)*.

403. *Quid si ageretur de casu, in quo S. Sedes dispensare non soleat, prout contingeret v. g. in impedimento criminis cum coniugicidio?* Si dispensare non possit, aut absolute nunquam dispenset; tunc certe Episcopus nullam facultatem habebit. Caeterum Ecclesia non solet quidem dispensare a quibusdam impedimentis, quando adest adhuc tempus et modus matrimonii celebrationem declinandi; si vero matrimonium iam fuerit celebratum vel circumstantiae sint ita dispositae ut sine gravissimorum malorum provocatione impediri nequeat, et casus vere urgentissimus sit; tunc ab iis quoque impedimentis dispensat, a quibus ordinarie dispensare non solet. In praxi itaque considerandum esset, an circumstantiae sint adeo urgentes, ut dispensatio omnino necessaria appareat, et proinde praesumendum sit quod Ecclesia consentiat. Cf. *De Occasionariis (n. 134)*.

404. *Quid si casus ita urgeret, ut (v. g. propter distantiam a civitate episcopali) ne ad Episcopum quidem recurrenti tempus suppeteret?* Tunc S. Ligorius alique plures censent quod ad parochum dispensandi facultas (intellige sub conditionibus supra recensitis) devolveretur. Cf. *De Occasionariis (n. 136)*.

405. *Danturne casus, in quibus parochus (vel alius sacerdos); detegendo in confessione quod sponsi impedi-*

mento dirimente detineantur, eos in bona fide relinquere possit? Affirmative. Dicit Sanchez (*De matr. II. xxxviii. 7*): « Quod confessarius, ita exigente prudentia, relinquere possit poenitentem in bona fide, verum esse credo, « non tantum ubi iam est contractum matrimonium, sed « etiam ante ». Ita dicunt etiam Laymann (*De Poenit. XIII. 6*), Lugo (*De Poen. XXII. 4*), Gury (*Cas. consc. II. 1068*) etc. Attamen casus, in quo id expediat, valde facilius in matrimonio contracto quam contrahendo, verificabitur.

ARTICULUS VIII.

De quibusdam aliis rebus, quae obstare possunt, quamvis stricte non sint impedimenta canonica.

406. *Praeter impedimenta supra recensita (quae sola dicuntur impedimenta canonica) potestne aliquid aliud matrimonii celebrationi obstare?* Affirmative; et speciatim 1° Si sponsi matrimonium civile contrahere nolent (ut dixi supra *n. 302*). 2° Si parentes rationabiliter dissentirent, aut matrimonium civile essent impedituri. 3° Si sponsorum alteruter esset ita semifatuus, ut graviter dubitari deberet, an discernat bonum a malo, scilicet sufficientem rationis usum habeat (Cf. Sanchez *I. viii. 15. 24*). 4° Si sponsorum alteruter per litteras aut procuratorem matrimonium contrahere vellet (*De Occasion. n. 138*). 5° Si matrimonium celebrandum esset privatim et sine Missa. 6° Si sponsi condiciones matrimonio apponere vellent. N. B. His in casibus Episcopum consulere oportet. 7° Obstant censurae. 8° Obstat peccatum mortale.

407. *Quomodo se gerere deberet parochus, si perspiceret, sponsum sine confessione et communione in statu peccati mortalis matrimonium celebrare velle?* Quoad confessionem, Conc. Trid. et rituale dicunt quidem sponsum esse ad confessionem adhortandos, sed non dicunt

esse cogendos. Communio pariter (etsi Missa celebretur) stricte non exigitur.

Quoad statum peccati, parochus iuxta ordinarias prudentiae regulas se gerere deberet; et Gury (*n. 773*) dicit: « Si nullus fructus ex monitione speretur, fere melius « erit indignum non monere de sacrilegio indigne accedentis; ut saltem sic minus peccet ». Cf. *De Occasionariis (n. 121)*.

408. *Quid si sponsus esset publicus peccator, vel etiam censuris publice innodatus, cui propter notoriam impenitentiam sacramenta denegari deberent?* 1° Curandum tempestive ut cum Ecclesia reconcilietur. 2° Si reconciliari recuset, consulendus erit Ordinarius, qui (ad praecavenda mala sive publica, sive etiam ipsorum contrahentium tantum, v. g. ne perseverent in peccato) assistendi licentiam tunc quoque concedere poterit. 3° Attamen Missae celebratio tunc declinari, et matrimonium privatim celebrari debet. Cf. *De Occas. (n. 120)*.

CAPUT XV.

De praestandis actu ipso quae matrimonium celebratur.

409. Explicandum 1. Coram quibus matrimonium celebrari debeat. 2. Quomodo matrimonium civile, aut aliter invalidum, sanari possit *in radice*. 3. Quinam sit parochus proprius. 4. Quinam possint esse testes. Agendum 6. De tempore quo matrimonium celebrari valet. 7. De loco. 8. De sponsorum confessione. 9. De ritu. Denique 10. Solvuntur nonnulla quaesita.

ARTICULUS I.

Coram quibus matrimonium celebrari debeat.

410. Ut matrimonium sit validum, celebrari debet coram parochus, vel alio sacerdote de ipsius parochi vel Ordinarii licentia, et duobus testibus. Intellige pro locis ubi decretum *Tametsi* Tridentini publicatum fuit et viget.